

125 éve született dr. Tárczy-Hornoch Antal

Megemlékezés a Geodéziai és Bányaméréstani Tanszék egykori soproni, szakmailag elismert professzoráról

Dr. Tárczy-Hornoch Antal was born 125 years ago
Commemoration about the former, highly respected professor of the Department of Geodesy and Mine Surveying in Sopron

HAVASI ISTVÁN

intézeti tanszékvezető egyetemi docens

Miskolci Egyetem Földrajz–Geoinformatika Intézet (FGI),
Geodéziai és Bányaméréstani Intézeti Tanszék (GBIT), Miskolc

A jelen megemlékezés célja, a születési jubileum alkalmából, dr. Tárczy-Hornoch Antal akadémikus (a tanítómester, az iskolateremtő, a tudós polihisztor, a kiváló műszerfejlesztő, a szakmai közéletben mind hazánkban, mind pedig külföldön nagy tiszteletnek örvendő professzor) teljes életpályájának részletes ismertetése. Ennek kapcsán az összeállított anyagból megismerhető az élete, oktatói, szakmai tudományos munkássága, a szakterületeihez (bányamérés, geodézia, geofizika) kötődő rendkívül széleskörű, külföldön is nagyra értékelt tevékenysége. Ő volt a hazai geodéziai és bányamérési iskola megalapítója, valamint a geofizikai oktatás és kutatás elindításának meghatározó kezdeményezője.

Kulcsszavak: 125 éve született dr. Tárczy-Hornoch Antal

The aim of the commemoration, on the occasion of the anniversary of his birth, is to provide a detailed description of the entire career of academician dr. Antal Tárczy-Hornoch (the professor, the school founder, the scientific polymath, the excellent survey instrument developer, the professor who is highly respected in professional public life both in Hungary and abroad). In this regard, the compiled material will provide information about his life, his teaching and professional scientific work, and his extremely broad activities related to his special fields (mine surveying, geodesy, geophysics), which are highly evaluated abroad. He was the founder of the Hungarian geodetic and mine surveying school and the decisive initiator of starting geophysical education and research.

The first part of the study deals with the life of the scientist professor. In this regard, it is possible to know where he completed his higher education and what professional research topics he dealt with while obtaining his various scientific degrees. At the Department of Geodesy and Mine Surveying of the Sopron College, and later the University Faculty, he carried out his teaching and research activities as head of the department with great expertise, and even held the position of dean. He introduced the education of applied geophysics. For 33 years, he educated students; many of them later became outstanding professionals in Hungarian technical public life.

The second part of the compiled material presents the significant publication activity and scientific work of academician Antal Tárczy-Hornoch, including in more detail his articles published in this professional journal (Mining and Metallurgical Journal) in 3 groups; and in more detail the two articles dealing with the survey instrument-making activities of the department's workshop in Sopron.

In the third part of this professional historical material, the professor's positions in professional and scientific organizations, his active work related to the OMBKE Mine Surveying Specialist Group, and his professional, scientific and other recognitions can be known.

Finally, in the last fourth part, some of the commemorative events related to his person are briefly presented.

Keywords: Dr. Antal Tárczy-Hornoch was born 125 years ago

1. A tudós professzor életének bemutatása [1–8]

Tárczy-Hornoch Antal 1900. október 13-án született a Bereg megyei Oroszvégen. Édesapja földmérő mérnök volt. Matematikai és fizikai tudására oktatói már gimnazista korában is felfigyeltek. 1918-ban Munkácsen érettségizett. Egy évig katona volt, majd 1923-ban az ausztriai leobeni Bányászati Főiskolán megkapta bányamérnöki oklevelét, ezt követően pedig 1924-ben bányamérő mérnöki képesítését is. Mindkettő minősítése kiváló volt. Még 1924-ben az „Új szempontok a bányamérési feladatok számítási megoldásaiban” című értekezésével summa cum laude értékelésű egyetemi doktori fokozatot is szerzett. Ezután itt még két évig a híres bányamérő Aubell professzor mellett tudományos munkatársként dolgozott. Az 1925. év végén benyújtott habilitációs tanulmányában a vetőproblémák megoldásával foglalkozott, amelyre már nemzetközileg is felfigyeltek. 1926-ban – Szentisványi Gyula utódaként – megbízást kapott a soproni Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola Bányaméréstani Tanszékének vezetésére. 1928-ban vette feleségül Tárczy Irént, és eredeti Hornoch vezetéknévét Tárczy-Hornochra egészítette ki. 1934-ig főiskolai tanárként működött, majd 1959-ig a főiskola önállóságának elvesztését követően egyetemi tanárként dolgozott tovább tanszéke Miskolcra költözéséig, ahova ő már nem került át. 33 évig látta el a tanszékvezetői feladatokat, és az 1942–1943 időszakban a soproni egyetemi karon dékáni tisztséget is betöltött.

Szádeczky-Kardoss Gyula elbeszélése szerint jól beszélt különböző idegen nyelveken. Német tudása magas szintű volt (édesanyja német származása révén), gyermekkori környezete pedig a szlovák nyelvtudáshoz is hozzásegítette, de megtanult oroszul,

franciául és angolul is, sőt az első lengyel útja során bizonyos szintű lengyel nyelvtudásra is szert tett [6].

A soproni főiskolán oktatói és kutatói tevékenységét igen nagy szakértelemmel és kiemelkedő szorgalommal végezte. Működése során a geodéziával és a bányaméréstannal foglalkozó tantárgyak addig elégtelennek bizonyult szintű óraszámát egyrészt felemelte, másrészt pedig a tartalmukat kibővítette és korszerűsítette is. 1933-ban bevezette az alkalmazott geofizika oktatását is, amely fontos alapul szolgált a később elindított bányakutató és geofizikus mérnökök főiskolai képzésében. A háborús időkben az egyetemi kar dékánjaként szilárdan kiállt a magyar érdekek mellett, megakadályozva a soproni egyetemi kar személyzetének és értékeinek Németországba telepítését. Neki volt az is köszönhető, hogy a szovjet hadsereg csak rövid ideig használta az egyetemi épületeket, és így Sopronban már 1945-ben megindulhatott az oktatás. Az 1. ábra Tárczy-Hornoch professzort mutatja.

Egy idegen nyelvű szakfolyóirat első szerkesztőként történő 1929-es megindításával, amelyben számos kutatási eredményét bemutatta, világszerte nemzetközi tudományos kapcsolatokat alakított ki. Ennek alapját akkor a társintézmények közötti folyóiratsere tette lehetővé, és így a híres selmeci főiskola soproni jogutód intézményét szakmai szempontból a világ több országában is megismerték, elismerték.

A háborús károk felszámolása után döntő szerepe volt abban, hogy Sopronban önálló szakként 1949-ben megindult a földmérő mérnökök, majd pedig 1951-ben a geofizikus mérnökök képzése.

„Szemléletes előadó volt. Barna vászonra festett műszerek képeivel készült mindig az előadásokra, továbbá az előadói asztalon is mindig sorakoztak a műszerek.” (Szádeczky-Kardoss Gyula) [6]

1. ábra. Fényképek dr. Tárczy-Hornoch Antaltól

2. ábra. Fényképe a miskolci tanszéken

„Egykori tanítványai szerint ő csak a legjobb és legrosszabb diákokat vizsgáztatta, a többieket pedig a tanársegédeire bízta.” (Patvaros József em. prof.) [6]

Az egyetemi katedrán 33 éven át nevelt szakembereket a bányászat, a geodézia, a műszaki felsőoktatás számára. Környezetére gyakorolt hatása lemérhető azon is, hogy a maga választotta közvetlen munkatársai közül később többen is a magyar műszaki közélet kimagasló egyéniségei lettek. Tanítványait tisztelte, szerette, akik a professzor 70 éves korától ötvenként Sopronban, az ország minden részéről összegyűltek, hogy köszöntsék őt, és élvezzék szelleme lankadatlan sugárzását. 1985-ben, a 85. születésnapján, került sor az utolsó ilyen találkozóra.

Tanítványai, munkatársai között olyan ismert bányamérési szakemberek voltak, mint pl. Milasovszky Béla (1926), Konrád Ödön (1927), Zahorecz János (1940), Ormos Károly (1943), Faix László (1944), Jármái Ervin (1945), Farkas Béla (1950), Hoványi Lehel (1950), Bérces József (1953), Farkas Béla Miklós (1953), Ódor Károly (1953), Fónay Valér (1954), Juhász Béla (1954), Kolozsvári Gábor (1954), Lóránt Miklós (1959), Zambó János (1942), Feigly Béla (1950), Szádeczky-Kardoss Gyula (1950), Alpár Gyula (1951), Halmos Ferenc (1953), Staudinger János (1952), Zólmay Miklós (1954), Németh József (1956) és Zachár Gyula (1956). A zárójelekben megadott évszámok az egyes személyek főiskolai végzési évet jelentik.

Alpár Gyula így jellemezte: „A főnök a realitások professzora volt. Iskola-teremtő. Nagy tekintélyével, tudásával, és nemzetközi kapcsolataival messze fölötünk állt, de mindent összevetve jó, sőt kellemes vezetőnk volt.” [6]

Hoványi professzor: „Tőle tanultuk meg tisztelni és becsülni a munkát és egymást is.”

3. ábra. A soproni hivatalos pecsétje

Kezdeményezője volt annak is, hogy az Akadémia Sopronban Geodéziai, majd Geofizikai Kutató Laboratóriumot létesítsen. A két intézményből jött később létre a Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet (GGKI), amelyet Tárczy-Hornoch professzor igazgatóként 1972-ig, nyugállományba vonulásáig, vezetett.

Tárczy-Hornoch Antal 1986. január 24-én kísérték utolsó útjára a soproni Szent Mihályról elnevezett temetőben. Egykori tanszékvezetőm, dr. Kolozsvári Gábor – aki szintén nincs már közöttünk – mondott a sírjánál búcsúbeszédet.

A bányászati oktatás 1959 nyarán Sopronból Miskolcra került át, a földmérőmérnöki képzés pedig Budapesten folytatódott. 1950–1959 között a soproni tanszékek párhuzamosan Milasovszky Béla vezetésével is működött egy geodéziai tanszék. A Miskolcon 1950 őszén életre kelt új geodéziai tanszék az első években csak a Bányamérnöki Kar alsó évfolyamainak hallgatósága részére oktatta a „Geodézia és térképrajzkészítés” című tárgyat. 1955 őztől kezdve emellett a Földmérőmérnöki Kar alsó évfolyamú hallgatóinak képzését is végezte a „Geodézia”, a „Kiegyenlítő számítás” és a „Térképrajz” tárgyakból.

Tárczy-Hornoch professzor (2. ábra) Geodéziai és Bányaméréstani Tanszéke – az ő személyét kivéve – a Bányamérnöki Kar 1959-es Miskolcra történt átköltözése után Milasovszky Béla vezetésével Geodéziai és Bányaméréstani Tanszék néven az ott működő tanszékekkel egyesült. A Miskolci Egyetem jelenlegi Geodéziai és Bányaméréstani Intézeti Tanszéke – mint az egykori soproni tanszék jogutóda – egyetemi műszerkiállítás formájában ma is őrzi a Tárczy-Hornoch professzor tanszékéről átkerült gyönyörű műszereket. Ezek Miskolcra történt átköltöztetői között volt Zachár Gyula akkori fiatal tanársegéd is. Tőle 2000. december 15-én, a miskolci Tárczy-Hornoch Antal-Emlékülésen a professzor egyik munkaeszközét, a

4. ábra. Bányaméréstan II. és I. jegyzetei

régmúlt soproni egyetemi időszak pecsétjét (3. ábra) vehettem át, amelyet azóta is gondosan őrzök. Ezen a nagyon becses emléktárgyon a következő felirat olvasható: „Műegyetem Bánya-Kohó-Erdőmérnöki Kar Geodéziai és Bányaméréstani Tanszék *Sopron*”. A feliratról kitér, hogy ez volt a tanszék hivatalos pecsétje 1948-ig. Minket, utódokat e becses ereklje is emlékeztet az egykori előd tanszékünkre és annak kiváló professzorára, dr. Tárczy-Hornoch Antalra.

2. Tárczy-Hornoch professzor publikációs tevékenysége és tudományos munkássága [2, 6, 7]

A bányaméréstan oktatásához több jegyzetet is írt (4. ábra), amelyek egyes részeire később megírt tankönyvek is támaszkodtak.

A kutatási eredmények közzétételére – amint azt már korábban említettük – 1929-ben idegen nyelvű Főiskolai Közleményeket indított el, mely kiadvány XXV. kötete már Miskolcon, az utódok tanszékeken jelent meg. Tudományos munkássága a geodézia, a geofizika, a bányamérés és technikatörténet területeire terjedt ki. Szakirodalmi munkásságának 1976. évi adatai: 6 könyv, 250 tanulmány 14 ország 50 folyóiratában. Publikációinak teljes számáról elmondható, hogy 359 tudományos cikk szerzője. Közülük most három csoportban, csak a BKL-ben 1931 és 1975 között megjelent, a bányaméréshez kötődő 21 cikk kapcsán em-

líteném meg azokat a kutatási témákat, amelyekkel azokban foglalkozott [7].

Az első csoport a föld alatti mérések, mérőeszközök, eszközfejlesztések (11 cikk):

- ❑ acél-mérőszalagos hossz-méréssel a bányában (1931), két folytatás is a bányaméréstan jegyzetének része is lett,
- ❑ a Schmidt-féle aknafüggélyezés korszerűsítése (1936),
- ❑ a soproni lejtaknamérő műszer (1938),
- ❑ a bányatérképezés egységesítése (1951),
- ❑ a műszergyártás szolgálatát ellátó soproni tanszéki műhely (1955, műhelyvezető: Bummer Antal, 5.–8. ábra, egy folytatás is),
- ❑ a bányabeli sokszögvonal hibaelméletileg legkedvezőbb oldalának kiválasztása giroteodolittal való tájékozódáshoz (1966),
- ❑ a behajlási korrekció pontosabb kiszámítása szabadon lengő mérőszalag esetében (1967).

A második, szakmatörténeti csoport kapcsán pedig az alábbiakról írt (8 cikk):

- ❑ egy 1797-ből való, magyarországi bányaméréstan (1939),
- ❑ régi tanulmányi emlékérmek (1939),
- ❑ 1627. évi robbantásról felvett bányabírószági jegyzőkönyv (1941),
- ❑ dékáni székfoglaló beszéde (1942),
- ❑ a kompenzáló planiméter feltalálója (1948),

- ❑ a magyar bányamérés múltja (1972),
- ❑ kettős jubileumhoz kötődő megemlékezés Mikoviny Sámuel életéről és munkásságáról (2 cikk, 1975).

A harmadik csoport a geofizika és annak bányászati alkalmazása (3 cikk):

- ❑ a szénbányászat karsztvízveszélyének leküzdése (1947),
- ❑ a gradiensek kiegyenlítése (1949),
- ❑ geofizika a bányászat szolgálatában (1950).

A fenti csoportokban felsorolt cikkeinek részletes áttekintését e tanulmány – figyelembe véve annak elfogadható terjedelmi elvárását – nem teszi lehetővé, ezért azokból kiragadva most csak az első csoportbeli soproni tanszéki műhely műszergyártó tevékenységével foglalkozó két cikkre térek ki. A professzor e két írása az ottani műhelybeli szakmai munka bemutatásával foglalkozott. Abban kiegészítő tartozékokat készítettek a meglévő műszerekhez, az eszközöket továbbfejlesztették és új típusokat kísérleteztek ki (5.–8. ábra). Közülük most néhány geodéziai és bá-

nyamérési célú műszert említünk meg. Ezek pedig a következők: szögszorzó műszertalp (6. ábra), soproni irányrögzítő készülék (7. ábra), kiegészítő bányateodolit (8. ábra), speciális aljzat a Wild T4 csillagászati teodolithoz, a libellák hitelesítésére szolgáló libellamérleg. A szögszorzó műszertalp a szögmerések pontosságának fokozását szolgálta, a kiegészítő bányateodolit pedig a fejtések gyors felmérését segítette. Az eszközfejlesztésekhez az elméleti hátteret az ő irányításával a tanszéki személyzet, a gyakorlati kivitelezést pedig a Bummer Antal vezette műhely biztosította. A műhelyvezető több eszköz, mint pl. libellamérleg, műszergyártó berendezések, a szabatos körosztógép vagy a prizmacsiszoló fejlesztésében is igen jelentős szerepet vállalt. A professzor műszergyártáshoz kötődő eredményeit (pl. a soproni lejtaknamérő és a soproni irányrögzítő készülék) több hazai és külföldi szabadalom is tükrözi.

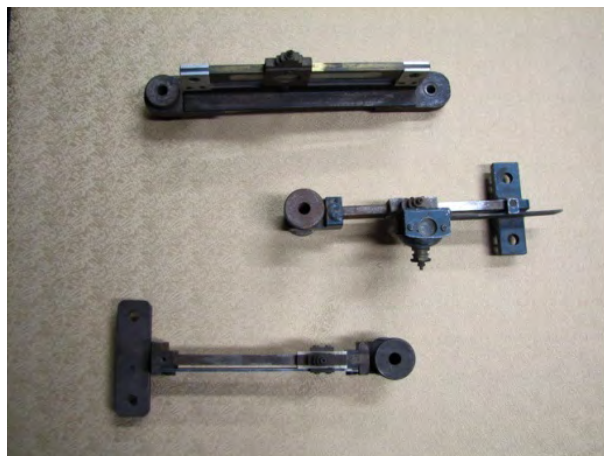
A 84 oldalas leírás új soproni lejtaknamérő kapcsán nagy hangsúlyt helyezett a kényszerközpontosítás kérdésére, ahol a hüvelyes megoldást tartotta a legalkalmasabbnak. Ehhez az eszközhöz különleges szerkezetű műszertalpat és köldökcsavart gyártottak,

5. ábra. Soproni aknafüggélyező

6. ábra. Szögszorzó műszertalp

7. ábra. Soproni irányrögzítő

8. ábra. Kiegészítő bányateodolit

és az alhidádé libella helyett pedig pontosabb nyereglibellát alkalmaztak. A prototípus eszköz gyártását külföldön a Zeiss, nálunk pedig a Süss cég kapta meg.

A MOM tudományos tanácsadójaként munkatársaival jelentősen hozzájárult a gyár geodéziai műszer-gyártásának nemzetközi szintre történő emeléséhez.

Az előzőekben bemutatott BKL-írásairól összességében a következő megállapítások tehetők. A bányamérésben mint kiváló műszer- és mérési technológiafejlesztő szakember maradandót alkotott. A bányabeli acél mérőszalagos hossz méréshez fűződő eredményeit a szabatos hossz mérésnél hosszú ideig használták. A soproni lengésmegfigyelő berendezésnél (5. ábra) használt fejlesztési elképzeléseit később a miskolci tanszéki hasonló eszköz kialakításakor is figyelembe vették. Elsőként javasolta a giroteodolitok alkalmazását a tájékozási és a mélybányászatban. Szakmatörténeti cikkeiből a szakmaszeretet és a szakmai múlt iránti érdeklődés tükröződik vissza. A geofizikához társítható bányászati cikkei pedig az új iránti fogékonyság jellemzi.

Az előzőeken kívül kutatási munkái kapcsán kiemelendő még a vetülettanhoz, a hibaelmélethez, a kiegyenlítő számításokhoz, a fotogrammetria bányamérési alkalmazásának vizsgálatához kötődő magas színvonalú tevékenysége is.

3. Dr. Tárczy-Hornoch Antal szakmai és tudományos szervezetekben betöltött tisztségei, az OMBKE Bányamérő Szakcsoporthoz kötődő tevékenysége, szakmai, tudományos és egyéb elismerései, [1, 3–7]

Számos tudományos és társadalmi funkciót töltött be. 1941–1944 között az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) alelnöke volt, később pedig a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület elnöke lett. A 60-as évek közepén ellátta a Magyar Geofizikus Egyesület társelnöki feladatait is, továbbá ő végezte az MTA Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Unió (IUGG) Nemzeti és Geodéziai Bizottságainak elnöki munkáját is. 1972-től az OMBKE tiszteleti tagjává választották. Az *Acta Geodaetica et Geophysica Hungarica* szakmai folyóiratnak pedig a főszerkesztője volt.

Tárczy-Hornoch professzornak az OMBKE Bányamérő Szakcsoportját és a Nemzetközi Bányamérő Egyesületet (International Society for Mine Surveying, ISM) érintő tevékenysége [6, 7] során hasznos tanácsaival már az alapítók is segítette, és gyakran vett részt az éves rendezvényeken. Előadásaival, felhívásaival hozzájárult a helyes út kiválasztásához.

„Szakjaink szeretetéből fakad, hogy annak továbbfejlesztésén, megjavításán dolgozunk úgy, hogy az nemzetközi elismerést jelent. Ezt kérem valamennyiüktől, ezt érezzék kötelességüknek a tudományunk, hazánk elismerése számára.”

A nemzetközi ISM kongresszusokon a következő előadásokat tartotta:

- ❑ Nyitott giroszkópikus sokszögvonal végpontjának koordináta-középpontja (német nyelvű tanulmány), I. ISM Kongresszus, PRÁGA (Csehszlovákia), 1969.
- ❑ A magyar bányamérés története (német nyelvű tanulmány), II. ISM Kongresszus, BUDAPEST (Magyarország), 1972. (A bányamérés egyik bölcsőjének az egykori Magyarországot tekintette.)
- ❑ Két függőleges akna közötti vágat kihajtásának iránymegadása giroteodolittal (német nyelvű tanulmány), IV. ISM Kongresszus, AACHEN (NSZK), 1979.

A hazai induló, évenkénti Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere (BTT) rendezvényeken pedig a következő szakmai előadásai hangzottak el:

- ❑ Beillesztett sokszögvonal különböző kiegyenlítése (I. BTT, Pécs 1963),
- ❑ A nyitott sokszögvonal giroteodolittal való tájékoztatásának néhány hibaelméleti kérdése (III. BTT, 1966),
- ❑ A nemzetközi együttműködésre vonatkozó elképzelések előterjesztése, Prága, I ISM Kongresszus (V. BTT, Oroszlány, 1969),

A Nemzetközi Bányamérő Egyesület létrehozásában is jelentős szerepet játszott. 1976-ban Aachenben a III. ISM Kongresszuson az ISM első tiszteleti tagja lett. A külföldi szakmai rendezvényekre kiutazó képviselőink rendszeresen számoltak be arról, hogy Lappföldtől Bulgáriáig a vendéglátók első kérdése mindig rá vonatkozott.

Professzor dr. Tárczy-Hornoch Antal valóban kiváló ember volt. Tudományos munkássága a geodézia, a bányamérés, a geofizika, a technika története területekre terjedt ki. Magas színvonalú szakmai és tudományos tevékenységét a határokon túl is igen nagyra értékelték. Élő kapcsolatai voltak számos üzemmel, műszergyárral, a munkahelyeken örömmel fogadták hasznos, célravezető és a gyakorlati élettel összefüggő mérési eljárásait, tanácsait. Tudományos és oktatói munkája mellett közéleti ember is volt, aki intézménye vagy szeretett városa döntő kérdéseit illetően mindig állást foglalt, érvényesítette tekintélyét, befolyását. Sopron 1970-ben Pro Urbe kintüntetéssel, 1975-ben pedig díszpolgársággal ismerte el a város tudományos-kulturális életében elért érdemeit. Az MTA 1946 júliusában levelező, még az év decemberében rendes taggá választotta. 1949-ben Kossuth-díjat, 1966-ban pedig Állami Díjat kapott. A Francia Tudományos Akadémia levelező tagja, az osztrák, bolgár és lengyel tudományos akadémiák külföldi tag-

Fényképek a miskolci emlékülsről

ja, a freiburgi, leobeni, bécsi és gráci egyetemek tiszteletbeli doktora volt. 1976-ban pedig mind a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem, mind pedig a miskolci NME tiszteletbeli doktorává választották. Tiszteleti tagja volt a Magyar Geofizikusok Egyesületének is. Munkáját OMBKE és GKE érmekkel ismerték el.

Mi, az utódok dr. Tárczy-Hornoch Antal személyére mindig szeretettel gondolunk vissza, elismerve a professzor sokoldalú egyéniségét és azt a szakmai, tudományos és iskolateremtő a tevékenységet, amelyet a földtudomány területén a jövő mérnökei érdekében kifejtett. Emlékét örökre megőrizzük. Sopronban a rá való megemlékezés kapcsán emléktábla és emlékszóbor felavatására került sor, továbbá az Aranyhegyen róla utcát is elneveztek.

4. A személyéhez kötődő néhány megemlékezés [7, 8]

Dr. Tárczy-Hornoch Antal professzor tiszteletére a XXVI. BTT-n (SIÓFOK, 1987) emlékkiállítás tartottak.

Élénken élnek még bennem azok a kedves emlékek, amelyeknek a részese lehettem, amikor a 2000. évben Tárczy-Hornoch Antal születésének 100. évfordulójára emlékeztünk. E jeles esemény alkalmából október 13-án Sopronban emlékünnepet tartottak,

10. ábra. Dr. Tárczy-Hornoch Antal soproni emlékszobra [9]

amelynek keretében a földtudományok nemzetközi és hazai kiválóságai méltatták a professzor gazdag szakmai, tudományos és közéleti tevékenységét. Aznap délben került sor a szobrának avatására is, ahol akkor dr. Kapolyi László akadémikus mondott beszédet, majd a társegyesületek képviselői helyeztek el koszorúkat. Ezt követően tiszteletadás céljából az emléknapi résztvevői a Szent Mihály temetőben felkeresték a professzor sírját is.

2000. december 15-én hasonló okból rendeztünk emlékülést és kiállítást a Miskolci Egyetem Selmeci Műemlékkönyvtárában (9. ábra). Ezen a rendezvényen is több előadás foglalkozott Tárczy-Hornoch Antal munkásságával. A résztvevők megismerhették a Bányamérnöki Kar életében betöltött jelentős szerepét, tevékenységét a hallgatók szakmai képzésében Sopronban, sokrétű szakmai és tudományos munkásságát, kezdeményező szerepét a geofizika hazai oktatásában, kapcsolatát a Bányamérő Munkabizottsággal. A kiállításon nyomon követhető volt a professzor rendkívül gazdag életútját.

2009-ben pedig a Bányamérnöki Kar 1959-es Miskolcra költözésének 50. évfordulója alkalmából, a soproni ünnepi rendezvényén engem ért a megtiszteltetés, hogy a GGKI-nál található szobra előtt (10. ábra) megemlékező beszédet tarthattam.

Összefoglalás

Professzor dr. Tárczy-Hornoch Antal születésének 125 évfordulója alkalmából a megemlékező szakmatörténeti írás olvasói megismerhették a professzornak mind hazánkban, mind pedig külföldön egyaránt nagyra értékelt főiskolai, egyetemi oktatói tevékenységét és tudományos szakmai munkásságát. Színvonalas munkájának eredményessége megmutatkozik az általa oktatott és e cikkben felsorolt, több később szintén komoly szakmai elismertséget elérő tanítványa kapcsán is, akik őt nagyon kedvelték és tisztelték. Ez utóbbi igazolására szolgál az, hogy idős korában az ötévente megtartott születésnap rendezvényein volt tanítványai mindig sokan és nagy örömmel vettek részt. Szakmai területeinek nagy elhivatottságú kiváló oktatója volt. Kimagasló tudományos eredményei visszatükröződnek egyrészt a jelentős számú hazai, másrészt a különböző nyelveken összeállított külföldi szakmai folyóiratokban megjelent cikkeiből.

Dr. Tárczy-Hornoch Antal világhírű kutatóprofesszor volt, amit az itt is ismertetett különböző hazai és nemzetközi szervezetekben betöltött tisztségei, az elnyert kiemelkedő elismerései, kitüntetései egyaránt visszaigazolnak. E helyen érdemes azt is megemlíteni, hogy egy általa 1973-ban Dr. Hoványi Lehelnek írt levélből megtudható, hogy akkor a Francia Tudományos Akadémia 307 éves fennállása alatt ő volt a második Magyarországról megválasztott levelező tag, szakterületét illetően pedig az első. Személyére mind a bányamérő, a geodéta, mind pedig a geofizikus szakmai közösség nagy tisztelettel emlékszik vissza. Ez igaz az általa kedvelt Sopron városára is, ahol különböző emléktárgyakkal (emléktábla és szobor), továbbá a róla elnevezett utcával ismerték el a hazai és külföldi szakmai körökben nagyra értékelt szakmabeli és tudományos munkásságát.

IRODALOM

- [1] Molnár László: Dr. Tárczy-Hornoch Antal 1900–1986 (Gyász hírek). Bányászati és Kohászati Lapok – Bányászat, 1986/3, 203–204.
- [2] Molnár László: Tárczy-Hornoch Antal professzor technikatörténeti munkássága. Központi Bányászati Múzeum, Sopron, Templom u. 2., pp. 137–147.
- [3] Szerkesztőbizottság: Búcsúzás dr. h.c. mult. dr. Tárczy-Hornoch Antal akadémikustól. Geodézia és Kartográfia, 38/1, 1986, 1–2.
- [4] Martos Ferenc: Búcsúbeszéd Tárczy-Hornoch Antal ravatalánál. Geodézia és Kartográfia, 38/1, 1986, 3–4.
- [5] Somogyi József: Tárczy-Hornoch Antal (1900–1986), Elhangzott 2000. 11. 13, MTA, Budapest, 2001.
- [6] Kurgyis K.: Ismert magyar bányamérők – Tárczy-Hornoch Antal. PP előadás, (konzulens: dr. Havasi I.), XLIX. Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere, Salgótarján, 2010. 06. 10.
- [7] Havasi István, Szabó László: Tárczy-Hornoch Antal munkássága a bányászati lapok tükrében, Tárczy-Hornoch Antal-Emlékülés és -Kiállítás a Miskolci Egyetemen, 2000. 12. 15; KOMPASZ az OMBKE Bányamérő Szakcsoport Információs füzet, 2000.
- [8] Havasi István: Kettő ünnepi megemlékezés Tárczy-Hornoch Antal professzor szobránál, 1: a BK Miskolcra költözésének 50. évfordulója, Sopron 2009 (OMBKE Bányamérő Szakcsoport története. Dr. Füst Antal, pp. 141–144. és 2: a LVIII. BTT, Sopron 2019.
- [9] <https://www.sopronitema.hu/hirek/varosi-hirek/tar-czy-hornoch-antal-mellszobra>